

„Restauriranje djela Roberta Frangeša Mihanovića iz zbirke Grada Zagreba pohranjenih u Gliptoteci HAZU“

Projekt obuhvaća pet skulptura Roberta Frangeša Mihanovića oštećenih u potresu.

Realizacija programa se planira uz odobrenje Gradskog zavoda za zaštitu spomenika kulture i prirode.

Prijedlog konzervatorsko-restauratorskih radova na skulpturama u vlasništvu Grada Zagreba pohranjenih u Gliptoteci Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti s opisom postojećeg stanja

1

Naziv djela: Sv. Dominik - poprsje

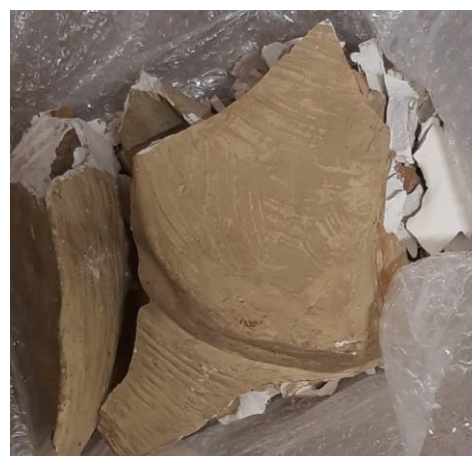
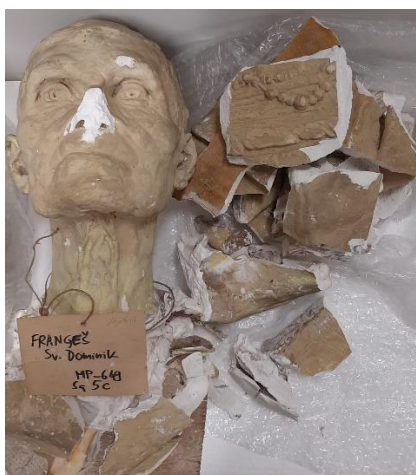
Autor: Robert Frangeš - Mihanović

Inventarni broj: MZP-649

Materijal: sadra

Dimenzije: v=0,69 m

Zatečeno stanje

Skulptura je dezintegrirana. Razlomljena je u veći broj manjih komada i krhotina. Razbijena plinta koja je dosta oštećena kao i veći dio draperije u koji spaja plintu i vrat skulpture, nos figure je otkrnut.

Prijedlog radova

Puknuća i sve dezintegrirane elemente razlomljene skulpture predlaže se vratiti u izvorni položaj lijepljenjem ljepilom neutralne PH vrijednosti, a nedostajuće dijelove gipsa, uključujući i sitnija mehanička oštećenja, nadomjestiti primjerenim kitom ili smjesom na bazi gipsa i oblikovati prema izvorniku. Kako bi se učvrstila cjelina skulpture, predlaže se izrada armatura i unutarnjih konstrukcija skulpture.

Svu nečistoću i mrlje se predlaže ukloniti suhim četkama i restauratorskim spužvama. Abrazije u sloju gipsa se predlaže nadomjestiti smjesom na bazi gipsa, te nakon sušenja obrusiti i oblikovati prema izvorniku, te nadomjestiti patinu.

Retuš, odnosno patiniranje površina na kojima nedostaje patina se predlaže izvesti restauratorskim akrilnim bojama i ujednačiti s okolnim obojenjem.

2

Naziv djela: Sv. Jakob od Campostella

Autor: Robert Frangeš - Mihanović

Materijal: sadra

Dimenzije: v=0,6 m

Inventarni broj: MZP-635

Zatečeno stanje

Skulptura je dezintegrirana, razlomljena je u veći broj dijelova i krhotina.

Figura se odvojila od plinte. Odvojeni su dijelovi glave, dijela torza i plinte. Razlomljena je u veći broj manjih komada i krhotina. Na skulpturi i na svim fragmentima skulpture nalazimo akumulirani sloj kako organskih tako i anorganskih onečišćenja.

U procesu lijevanja korištena je željezna armatura u području nogu, koja pokazuje znakove korozije, što je vidljivo iz fragmenata skulpture.

Prijedlog radova

Predlaže se sve dezintegrirane elemente razlomljene skulpture vratiti u svoj izvorni položaj i zalijepiti ih PVA ljepilom odnosno ljepilom pH neutralne vrijednosti, te potom izvesti nadoknadu u sloju nedostajućeg gipsa i nadomjestiti patinu.

Korodiranu željeznu armaturu zbog prirode oštećenja predlaže se ukloniti i zamijeniti nehrđajućim čelikom. Fragmente spojene u cjelinu nužno je osigurati izradom unutarnje konstrukcije i/ili unutarnjom armaturom sukladno prirodi oštećenja, primjerice staklenim vlaknima ili nehrđajućim čelikom. Potrebno je utvrditi čvrstoću gipsa te razmotriti mogućnost ugrade armature u obje ruke, kako bi se postiglo dodatno učvršćivanje odvojenih dijelova, predlaže se usaditi svojevrsni nosač, odnosno šipku izrađenu od metala otpornog na koroziju, a lomove međusobno pričvrstiti ljepilom na bazi akrilne smole.

Svu nečistoću i mrlje se predlaže ukloniti suhim četkama i restauratorskim spužvama. Abrazije u sloju gipsa se predlaže nadomjestiti smjesom na bazi gipsa, te nakon sušenja obrisati i oblikovati prema izvorniku, te nadomjestiti patinu.

Retuš, odnosno patiniranje površina na kojima nedostaje patina se predlaže izvesti restauratorskim akrilnim bojama i ujednačiti s okolnim obojenjem.

3

Naziv djela: Bacač kamena
Autor: Robert Frangeš – Mihanović
Materijal: sadra
Dimenzije: v=0,72 m
Inventarni broj: MZP-640

Zatečeno stanje

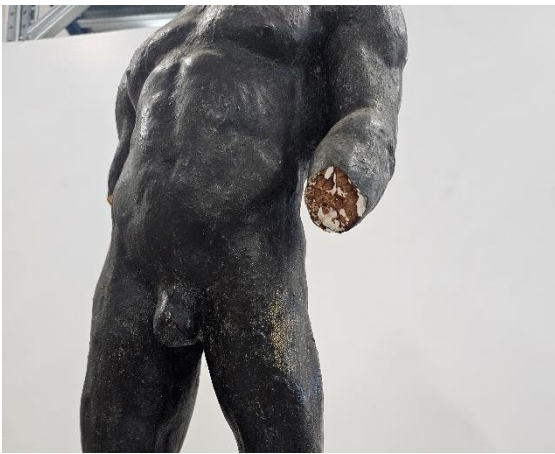
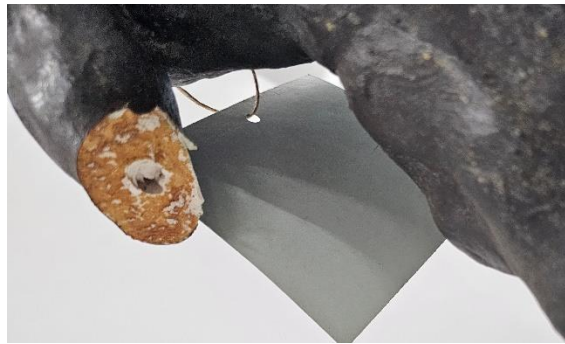
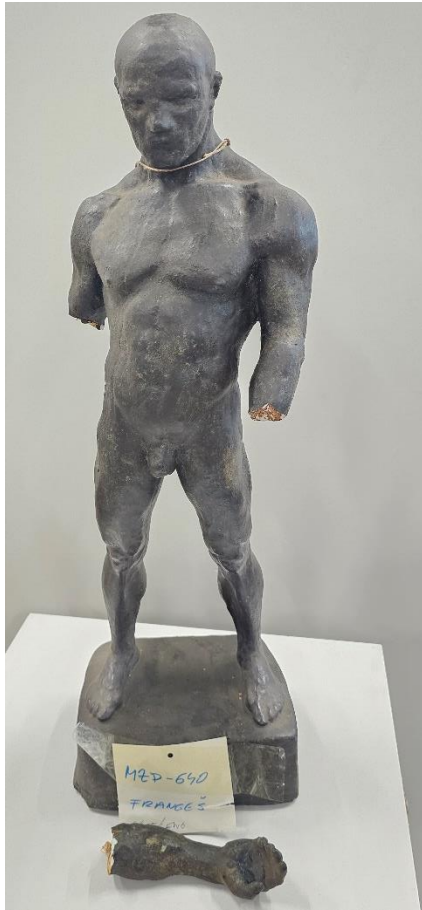
Skulptura je dezintegrirana. Tijekom potresa figuri su otpale obje ruke, koje su sačuvane, dok na lijevoj nedostaju prsti. Na skulpturi i na svim fragmentima skulpture nalazimo akumulirani sloj kako organskih tako i anorganskih onečišćenja.

Prijedlog radova

Predlaže se sve dezintegrirane elemente razlomljene skulpture vratiti u svoj izvorni položaj i zalijepiti ih PVA ljepilom odnosno pH neutralnim ljepilom te potom izvesti nadoknadu u sloju nedostajućeg gipsa i nadomjestiti patinu. Potrebno je utvrditi čvrstoću gipsa te razmotriti mogućnost ugradnje armature u obje ruke, kako bi se postiglo dodatno učvršćivanje odvojenih dijelova, predlaže se usaditi svojevrсни nosač, odnosno šipku izrađenu od metala otpornog na koroziju, a lomove međusobno pričvrstiti ljepilom na bazi akrilne smole.

Svu nečistoću i mrlje se predlaže ukloniti suhim četkama i restauratorskim spužvama. Abrazije u sloju gipsa se predlaže nadomjestiti smjesom na bazi gipsa, te nakon sušenja obrusiti i oblikovati prema izvorniku, te nadomjestiti patinu.

Retuš, odnosno patiniranje površina na kojima nedostaje patina se predlaže izvesti restauratorskim akrilnim bojama i ujednačiti s okolnim obojenjem.

4

Naziv djela: Un travail

Autor: Robert Frangeš – Mihanović

Materijal: sadra

Dimenzije: v=0,47 m

Inventarni broj: MZP- 1565

Zatečeno stanje:

Prilikom pada skulpture za vrijeme potresa obje ruke su se odvojile od ostatka figure. Svi otkrhnuti dijelovi su sačuvani. Na skulpturi i na svim fragmentima skulpture nalazimo akumulirani sloj kako organskih tako i anorganskih onečišćenja.

Prijedlog radova

Prašinu i nečistoću s površine skulpture predlaže se ukloniti mehanički, finom tkaninom od mikrofibre koja ne otpuštaj vlakna, mekim kistovima i/ili restauratorskim spužvama za čišćenje osjetljivih površina, a po potrebi i kemijsko čišćenje.

Razlomljene dijelove predlaže se vratiti u izvorni položaj lijepljenjem ljepilom neutralne pH vrijednosti te eventualne nedostajuće krhotine nadomjestiti primjerenim kitom ili smjesom na bazi gipsa i oblikovati prema izvorniku. Isto se predlaže i za sitnija mehanička oštećenja.

Fragmente spojene u cjelinu nužno je osigurati izradom unutarnje konstrukcije i/ili unutarnjom armaturom sukladno prirodi oštećenja. Materijal predložen za izradu armatura i konstrukcija su staklena vlakna i nehrđajući čelik.

Svi mogući nedostajući dijelovi forme i kao i mogući novonastali međuprostori spajanjem dijelova u cjelinu biti će ispunjeni materijalom istovjetnim izvorniku, te će na svim dijelovima biti izveden kiparski retuš kako bi se rekonstruirana forma površinski izjednačila s izvornikom. Slikarski retuš, odnosno patiniranje površina na kojima nedostaje patina i svi dijelovi forme koji su obuhvaćeni prijašnjim fazama radova, se predlaže izvesti restauratorskim bojama i ujednačiti s okolnim obojenjem.

5

Naziv djela: Glava kralja Tomislava za konjanički spomenik

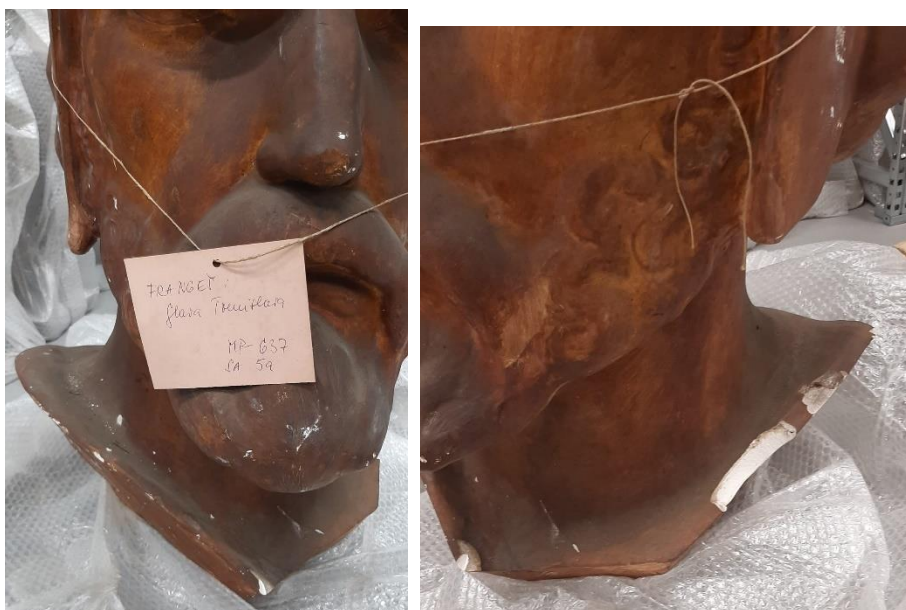
Autor: Robert Frangeš – Mihanović

Materijal: sadra

Dimenzije: v=0,8 m

Inventarni broj: MZP-637

Opis oštećenja

Tijekom potresa na figuri su nastala površinska oštećenja na licu i bradi, dok su se na podnožju odlomili komadići gipsa uz rub.

Na skulpturi pronalazimo tragove

recentnijih rekonstrukcija koje nisu primjereno slikarski retuširane, te koloristički

odskakuju od cjeline. Na skulpturi i na svim fragmentima skulpture nalazimo akumulirani sloj kako organskih tako i anorganskih onečišćenja.

Prijedlog radova

Prašinu i nečistoću s površine skulpture predlaže se ukloniti mehanički, finom tkaninom od mikrofibre koja ne otpuštaj vlakna, mekim kistovima i/ili restauratorskim spužvama za čišćenje osjetljivih površina, a po potrebi i kemijsko čišćenje.

Svi mogući nedostajući dijelovi forme biti će rekonstruirani materijalom istovjetnim izvorniku, te će na svim dijelovima biti izveden kiparski retuš kako bi se rekonstruirana forma površinski izjednačila s izvornikom.

Slikarski retuš, odnosno patiniranje površina na kojima nedostaje patina i svi dijelovi forme koji su obuhvaćeni prijašnjim fazama radova kao i gore navedene intervencije, predlaže se izvesti restauratorskim bojama i ujednačiti s okolnim obojenjem.

Prijedlog radova izradili

Ivana Drmić. Konzervator-restaurator savjetnik

Andrea Šimunić, viši konzervator povjesničar umjetnosti

